

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 7. oktobra 2021 - Leto XXXI, št. 40

stran 2-3

KONGRES SLAVISTOV Z VSEH VETROV SPET V MONOŠTRU

»Brez kulture ne moremo živeti«
stran 4

Janja Garnbret
stran 7

Dostakrat se z biciklinom ...
stran 8

KONGRES SLAVISTOV Z VSEH VETROV SPET V MONOŠTRU

Po letu 2009 je Slovenski slavistični kongres letos ponovno potekal (deloma) v Monoštru. Z naslovom »Slovenski jezik med slovanskimi jeziki« so ga v po-

prav slovenisti tisti, ki morajo v svojo sredo ponesti glas o tej zamejski pokrajini.

Predavateljica na sombotelski slovenistiki *Ibolya Dončec*

Mlada porabska slovenistka Martina Zakocs je svoj referat posvetila jezikovni krajini Slovenskega Porabja

rabskem središču in v prekmurskih Moravskih Toplicah skupaj priredili Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Zveza Slovencev na Madžarskem, Slavistično društvo Prekmurja, Porabja in Prlekije ter Oddelek za slavistiko na sombotelski univerzi ELTE-SEK.

30. septembra so se v monoštrskem gledališču zbrali udeleženci v nekoliko skromnejšem številu, kar gre pripisati epidemiološkim razmeram. Zveza Slovencev je navzočim predstavila izvleček iz kulturnega programa, ki ga je pedagoška delavka *Valentina Novak* sestavila za 30. obletnico krovne organizacije. Izvedli so ga porabski učenci in dijaki, ki se učijo slovenščine, predstavopas so popestrili tudi vložki Komornega zbora ZSM Monošter. Prisotne je v imenu Slovenske zveze najprej pozdravila predsednica *Andrea Kovács* in izpostavila, da skrbi krovna organizacija že trideset let za kulturno avtonomijo domače slovenske skupnosti, zadnja leta pa vse bolj utrjuje tudi njeno ekonomsko podlago. Predstavniki Slavističnega društva Prekmurja, Porabja in Prlekije *Franci Just* se je spraševal, ali se je Porabje po kongresu v letu 2009 močnejše usidralo na zemljevidu slovenskega etničnega prostora. Namesto odgovora je dejal, da so

Merkli je orisala štiridesetletno zgodovino svoje katedre, predsednik Državne slovenske samouprave *Karel Holec* pa je predstavil svojo zagato iz otroških let, ko je kljub porabski materinščini komaj razumel knjižni slovenski jezik, ki so ga poučevali na osnovni šoli. Generalna konzulka RS *Metka Lajnšček* je izpostavila vlogo svojega predstavništva pri povezovanju porabske skupnosti z matico in določila prednostno skupino vseh prizadevanj: to so mladi. Slovenska parlamentarna zagovornica *Erika Köles Kiss* je poudarila: ni dovolj, da govorimo narečje, v 21. stoletju morajo Porabski Slovenci obvladati tudi slovenski knjižni jezik.

Po kratkem pozdravnem nagovoru je predsednik ZD SDS *Matej Šekli* izročil priznanji za dragoceno strokovno delo na področju slovenistike Slovencev iz Sombotele, in sicer *Mariji Kozar Mukič* in *Dušanu Mukiču*. Oba sta bila in sta dejavna na številnih področjih, povezanih s slovenistiko, tokratno priznanje pa sta si zaslužila v prvi vrsti z monografijo »Pripovedno izročilo Slovencev v Porabju« – koristnim pripomočkom pri narodnostnem pouku slovenščine.

Udeleženci kongresa so obeležili visoke življenjske jubileje profesorjev *Borisa Paternuja*,

Janka Kosa in *Martine Orožen* in se z minuto molka spomnili v zadnjem letu umrlih slovenistov. Predsednik *Matej Šekli* je v uvodnem referatu orisal prehod slovenščine iz nekega narečja praslavianščine v samostojen jezik, nato pa Porabje umestil na presečišče madžarske, nemške, slovenske in gradiščanskohrvaške kulture.

Prav o tej slednji je v svojem plenarnem predavanju v hrvaškem jeziku spregovoril predstojnik Oddelka za slavistiko na ELTE-SEK *Sándor Horváth*. Po krajšem zgodovinskem pregledu je določil mesto lastnega narečja med hrvaškimi dialekti, nato pa opisal vlogo narodnostnega jezika na različnih področjih življenja. Etnologinja in slavistka *Marija Kozar Mukič* je udeležencem kongresa Porabje predstavila z zgodovinskega zornega kota, lok je potegnila od cirlimetodovskega obdobja vse do padca železne zaves. Mlada slovenistka *Martina Zakocs* je svoj referat posvetila jezikovni krajini Slovenskega Porabja, povzela je ugotovitve iz svoje magistrske naloge o številu in značaju dvo- in trojezičnih tabel na območju. Popoldanski del kongresa je potekal v dveh prostorih Slovenskega doma. V razstavišču so predavatelji razglabljali o slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja, in sicer o njegovi funkciji pri pouku slovenščine. Konferenčna dvorana v nadstropju pa je gostila referente, ki so se posvetili vlogi antične književnosti pri poučevanju slovstva.

Udeleženci kongresa so se nato napotili na vodeni kulturno-zgodovinski ogled Monoštra in sonce je že zašlo, ko so se vrnili v Slovenski dom, da bi prisostvovali okrogli mizi z naslovom »Slovenski jezik na šolski vertikali in v javni rabi v Porabju«. Vodila jo je slovenska lektorica na Oddelku za slavistiko ELTE-SEK *Mojca Jesenovec*. Glavna urednica časopisa Porabje *Marijana Sukič* je izpostavila, da njena generacija ni imela vseh teh možnosti, ki jih Slovenija in Mad-

žarska danes nudita porabskim učencem. Pedagoška delavka *Valentina Novak* je poudarila, da je današnji učni načrt prezahteven za tukajšnje šolarje in da bi

zbornik, ki vsebuje vse referate z letošnjega kongresa.

Ob slavnostni večerji je Slavistično društvo Prekmurja, Porabja in Prlekije pripravilo kulturni

Udeleženci večerne okrogle mize z naslovom »Slovenski jezik na šolski vertikali in v javni rabi v Porabju«. Vodila jo je slovenska lektorica na Oddelku za slavistiko ELTE-SEK *Mojca Jesenovec* (prva z leve)

se morala slovenščina poučevati po metodah poučevanja tujih jezikov. Gimnazijski profesor slovenščine *Norbert Gerencsér* je poudaril, da so učbeniki iz Slovenije kakovostni, dosti truda pa zahteva priprava dijakov na maturo iz slovenščine. Predavateljica slovenskega jezika *Ibolya Dončec Merkli* je naštel, kakšne izobraževalne možnosti nudi njen oddelek za sedanje in bodoče učitelje, novinar *Dušan Mukič* pa je nakazal zapletenost porabske identitete. Direktor Radia Monošter *Attila Bartakovič* je izpostavil, da se s sodelavci trudijo pripravljati oddaje za mlade. Drugi dan kongresa se je odvijal v prekmurskih Moravskih Toplicah, kjer so se predavatelji posvetili slovenskemu jeziku in slovstvu v Prekmurju s Porabjem, umestitvijo slovenščine med slovanske jezike oziroma predknjižnemu razdobju slovenskega jezika pri pouku. V sekcijah se je razglabljalo še o sodobni slovanski kratki zgodbi in književnem tematskem sklopu na maturi v letu 2022. Dan se je zaključil z okroglo mizo o sosednjem madžarskem jeziku, književnosti in kulturi, ki so se je udeležili uveljavljeni profesorji slovenskega in madžarskega jezika z obeh strani meje. Udeleženci so prejeli tudi zajeten

program, v sklopu katerega so priznanji ZD SDS izročili še profesorici slovenskega jezika na budimpeštanski univerzi *Mariji Bajzek Lukač* ter srednješolskemu profesorju in plodnemu pisatelju *Štefanu Kardošu*.

Tridnevni kongres se je zaključil s celodnevno strokovno ekskurzijo k Blatnemu jezeru, v sklopu katere so odstirali slovansko preteklost pokrajine, udeleženci pa so si lahko ogledali tudi freske Janeza Akvile v dveh obmejnih cerkvah.

Vodstvo Slavističnega društva Slovenije si je kot cilj zadalo, da štiri zaporedne kongrese posveti po enemu od štirih slovenskih zamejstev. Porabski Slovenci smo počaščeni, da se je letošnji kongres delno odvijal v Monoštru, in slovenistom z vsega slovenskega etničnega prostora želimo, naj se njihov naslednji kongres na Tržaškem prav tako uspešno izvede.

(Slika na 1. strani: Predsednik ZD SDS *Matej Šekli* (na sredini) je izročil priznanji za dragoceno strokovno delo na področju slovenistike Slovencev iz Sombotele, in sicer *Mariji Kozar Mukič* in *Dušanu Mukiču*.)

-dm-
foto: SE in KH

26. srečanje slovenskih mladinskih pisateljev

Večernico je prejel Sebastijan Pregelj

V Murski Soboti je bilo tradicionalno 26. srečanje slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede. Tridnevno dogajanje se je začelo s spletno literarno delavnico za dijake in kritiško delavnico za študente Mlade oči, v Pokrajinski in študijski

nagovorili dobitniki nagrade večernica. Slovenski mladinski pisatelji so se predstavili tudi v vrtcih ter na srednjih in osnovnih šolah, med drugim tudi v Porabju, kjer se je na DOŠ Jožefa Košiča mudila pisateljica Aksinja Kermauner.

Na DOŠ Jožefa Košiča se je mudila pisateljica Aksinja Kermauner. Fotografija: Valentina Novak

knjižnici Murska Sobota pa so nato odprli razstavi Večernica literarna bera in 25 let večernice. V knjižnici so pripravili še literarni večer, na katerem se je predstavil trikratni prejemnik večernice Peter Svetina, v Pomurskem

Večernico so podelili na prireditvi, ki je potekala v Gledališču Park. Nagrado je dobil Sebastijan Pregelj za svoje delo Vrnitev, šesti del Zgodbe s konca kamene dobe, ki so izšle pri založbi Miš. Zgodbe se dogajajo na ljubljanskem

Letošnji nominirani avtorji (od leve) za nagrado večernica: Simona Semenič, Sebastijan Pregelj, Borut Gombač in Barbara Gregorič Gorenc, manjka Damijan Šinigoj. Fotografija: Aleš Cipot/Vestnik

muzeju Murska Sobota pa je bil literarni večer z letošnjim dobitnikom Prešernove nagrade za življenjsko delo Ferijem Lainškom, ki je večernico prejel leta 2001. V sklopu Očesa besede so v Lendavi pripravili Panonske pisateljske poti. S stolpa Vinarium so navzoče in ljudi po spletu

barju, pri tem pa spremljamo pustolovščino Brina in Črne, ki ju najprej veže radovednost, nato prijateljstvo, iz njega pa se rodi ljubezen. Sebastijan Pregelj je poudaril, kako neprecenljivo je branje: »Naša naloga je, da mlade naučimo razmišljati s svojo glavo, da ne bodo le sledilci, am-

ŠPAJSNI-FLAJSNI SPET DOMA

Najboljnevsakdanjikonzertbudimpeštanske slovenske glasbene zasedbe Špajnsni-flajnsni muzikanti se je verjetno odvijal maja 2019, ko so godci porabske ljudske pesmi preigravali na krovu rečne ladje na Donavi. Od tedaj sta minili že dve leti, zaradi izbruha pandemije koronavirusa je bil namreč tudi ta ansambel primoran prenehati z vajami. Po delni odpravi epidemioloških omejitev so glasbeniki letos julija najprej nastopili na Državnem narodnostnem festivalu v kraju Ráckeve nedaleč od madžarske prestolnice, 24. septembra pa je končno napočil trenutek, ko so svoj repertoar spet lahko predstavili domačemu občinstvu.

»Nastopati pred domačo publiko je zmeraj malo drugače, saj tukaj poznajo pesmi Laci Korpiča,« nam je na predvečer letošnjega Srečanja Porabskih Slovencev v šotoru pred gornjeseniško cerkvijo priznal vodja Špajnsnih-flajnsnih muzikantov Peter Kondor. Trobentar je dodal, da njihova zasedba nekoliko odstopa od Korpičevega ansambla. »Z njim je prepeval ženski kvartet, mi pa imamo le eno pevko. Nekoliko smo drugačni, ampak mislim, da smo tudi tako v redu,« smo slišali od budimpeštanskega Slovenca. Torkatni repertoar Špajnsnih-flajnsnih se je v glavnem ujemal s koncertom na budimpeštanski ladji. »V bodoče načrtujemo, da bi razširili svoj repertoar z novimi porabskimi ljudskimi pesmimi in celo z nekaterimi slovenskimi narodno-zabavnimi vižami,« nam je dejal Peter Kondor.

pak si bodo ustvarili svoje mnenje, ga znali argumentirati in zagovarjati, hkrati pa jih naučiti, da znajo prisluhniti tistim, ki mislijo drugače.« Za večernico so bili letos nominirani še: Barbara Gregorič Gorenc za knjigo Ne-

Gledalci so lahko opazili, da se je na odru pojavil nov instrument. »Trudimo se, da bi bili slišati še bolj sodobni, zato smo vpeljali električno kitaro. Ta s tenornim saksofonom prinaša modernost, medtem ko ohranja harmonika tradicionalni zven

muzikantih se ukvarjam tudi z otroškim ansamblom Veseli goslarge, ki prav tako preigravajo slovensko glasbo. S članoma prve zasedbe pa smo v budimpeštanski cerkvi svetega Imreja posneli celó klasične skladbe in z njimi poželi velik uspeh,« je o svoji

»Igrala je, igrala je, špajnsna-flajnsna banda ...«

ansambla,« nam je zaupala saksofonistka Judit Farkas. Madžarska glasbena pedagoginja je dodala, da se lahko urijo samo ob koncih tedna, tako za svoj konjiček žrtvujejo svoj prosti čas. »Zbiramo se pri Petrovih in vadimo v družinskem vzdušju. K sreči radi skupaj igramo,« smo slišali od Judit.

Po ustanovitvi je Laci Korpič veliko pomagal Špajnsnim-flajnsnim muzikantom, s katerimi je še danes v stiku. »Takrat nam je poklonil vse svoje note in nam dal tudi napotke. Pesmim smo prisluhnili z njegovih posnetkov in jih malce po svoje aranžirali,« je še povedala Judit in žalostno dodala, da je koronavirus prizadel tudi njihov ansambel. Sedaj lahko z ohranjanjem slovenskega izročila nadaljujejo z obema skupinama. »Ob Špajnsnih-flajnsnih

dejavnosti povedala glasbena pedagoginja.

Ni pa dobrega glasbenika brez vztrajnih vaj, so bili Špajnsni-flajnsni enoglasni. »Po mojem bi nas bilo sram pred drugimi, če doma ne bi vadili. Na vajah le usklajujemo podrobnosti,« je resno dejala Judit, ki pravi, da si želijo glasbeniki odigrati čim več koncertov. »Za enkrat si želimo veliko nastopati, potem pa upam, da bomo lahko kdaj izdali tudi zgoščenko,« je pristavil vodja skupine Peter.

Špajnsni-flajnsni muzikanti so v največji porabski vasi odigrali več kot enourni koncert. Slišali smo izvedbe v stilu ansambla Laci Korpiča, ki jih je nekoliko obarvalo posebno petje Gyöngyi Nagy, ki prihaja iz operetnih voda. Igra Erzsébet Kondor na harmoniki je prispevala slovensko dušo celotnemu nastopu, ki sta ga lepo dopolnili sekcija pihal in električna kitar.

Bilo je pravi užitek po dveh letih ponovno slišati dinamični ansambel, ki deluje pod okriljem Državne slovenske samouprave.

se

-dm-

PREKMURJE

Radenske drejve

Firma Radenska iz Radenec, stera ma enoga od svojih vrelcov (Petanjski), tudi v Prekmurji, letos dale pela svojo lani začnjeno akcijo z naslovom Bolj zelena Slovenija. In tak so tisti, steri kúpüvlejo tau erično vodau, leko že v pamet vzeli, ka se zdaj na etiketi trij srca prepletajo z zdravimi, velikimi vejami drevja. Če so v preminaučom leti ovakše etikete meli samo litrski glaži, jih majo zdaj ške tisti mali, v 0,25-litrski embalaži.

Strokovno pomauč Radenski tudi v etom leti davlejo gozdari z Zavoda za gozdove Slovenije, steri do 10 gezero drevj dali posaditi po cejlöj Sloveniji. Prva akcija Bolj zelena Slovenija se je preminauče leto pokazala za trnok dobro. »Daubili smo dosta lejpih in pozitivnih sporočil naših kúpücov, steri podpejrajo našo skrb za okolje, pa tau, ka škemo, ka bi se furt bole nücala embalaža, stera se leko vöminjavle,« je povedala Egle Wehle, direktorica marketinga v Radenski, in ške raztolmačila, ka se probajo v njihovi firmi furt bole trajnostno obnašati, zatau do pomalek začnili nücatii tudi nauve, okolji bole prijazne zamaške za svoje glaže, za pijačo Oaza pa pripravljajo nauvo ležišo plastenko.

Zavod za gozdove Slovenije de pogledno, gé v Sloveniji najbole nücajo tau, ka se obnovijo gauške. Vküper z Radensko do poskrbeli, ka do flance, stere do zasajene s srcom, tudi zrasle. Nede pa ostalo samo pri 10 gezero drevjav, liki do neka drevj s svojim bejžanjon prispevali ške udeleženci 2. virtualnoga Maratona trej src. Za vsakši prebejžani obseg Zemlje do v Radenski posadili ške 100 drevj. Zavolo toga, ka tekači ške flajšno zberajo kilometre, je iz dneva v den več »maratonskih« drevj. Organizatori čakajo, ka de jih vsevküper okauli 800.

Silva Eöry

Nataša Brulc Šiftar – nauva vodja soboške izpostave JSKD

»BREZ KULTURE NE MOREMO ŽIVETI«

Nataša Brulc Šiftar, stero je dosta lüstva poznalo kak novinar-ko radiona Murski val, si je po 27 lejtaj najšla nauvo službo. Po tistom, ka je v penzijo odišo Geza Kišfalvi, je v začetki meseca septembra gratala vodja soboške območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti. »Morem se ške malo vpelati, vej sam pa kak novinarka drüge reči delala, sam pa vese-la, ka mo zdaj delala na kulturnom področji,« je prva povedala sogovornica, stera je kak kandidat-ka za tau delovno mesto predstavila, ka vse bi se dalo napraviti na področji kulture. »Na Goričkem in okauli Murske Sobote, se pravi tü, gé je inda svejta bila velka soboška občina, zdaj pa mamö 12 menših občin, delüvle okauli 180 kulturnih drüštejv.

Ge sam si tak zbrodila, ka bi trbelo dosta pozornosti nameniti tomi, ka v ta drüštva privabimo čimveč mladine, ka jim predstavimo tau kak en fontoški tau naše tradicije. Brez kulture ne moremo živeti, fontoška je tudi za našo düšo, ka se je sploj dobro pokazalo zdaj v cajti koronavirusa. Brodim, ka bi bilau dobro, ka bi vleti za mladino pripravili tabore, podobno, kak so športni pa naravoslovni in drügi tabori,« je ške raztolmačila Nataša Brulc Šiftar, stera ške tau šké, ka bi zaživo abonma ljubiteljske kulture: »Ena predstava bi leko bila gledališka, drügi dogodek bi biu pevski, tretji folklorni, pa ške kaj drügoga bi leko bilau. Toga ške v etom leti nemo meli, tak zavolo toga, ka je premalo cajta, ka bi se tau leko dobro organizeralo, pauleg toga pa smo ške furt v koronskom cajti.«

Nataša Brulc Šiftar je gorrasla v Murski Soboti, v rami, steroga je dala zazidati njena stara mati Marica: »Moj dedek, mamin oča, je na žalost med drügo svetovno bojno mrau v tabo-

rišči. Moja mama Marija je te bila stara samo dve leti, stric Janez pa štiri. Stara mati, stera se je nikdar nej več oženila, je té ram sama dala zazidati. Bila je velka ženska, vej pa je tudi oba mlajša izšaulivala.« V tom rami je Nataša duga lej-

Mala Nataša na dvauri domanjoga rama

ta živela s svojo pet lejt starejšo sestro Alenko pa materjo in očom, steri je na žalost že pred lejti mrau: »Oča Branko, steri je biu doma iz Lendave, se je z mamö spozno na Pindži, krčmi, stera je inda svejta bila v Gornji Petrovcaj. Mama je s

S sošolci iz srednje šaule so se za prvomajske svetke radi drüžili

svojimi leranskimi pajdašicami tam slavila zaključek, oča pa je biu v ansambli, steri je tam špilo za njih. Iskrice med njima je preskočila. Mama je pravla, ka ona v Lendavo nejde in tak je prišo on v Soboto.« Sogovornica pravi, ka je mejla lepo mladost: »Deca smo se dosta drüžili, bili smo zviina,

na športnom igrišči ali indri v naravi. Odila sam na prvo soboško osnovno šaulo, po tistom pa na srednjo pedagoško šaulo, gé smo se tudi fejst dobro razmeli s sošolci. Za prvi maj smo furt kama šli na izlet, tudi za več dni.« V šaularskij cajtaj se je tudi sama spravla s kulturo: »Moja sestra, stera je leranca glasbe, vči na tišinski osnovni šauli, na steroj je včila že najna mati, je duga lejta vodila mešani pevski zbor Štefana Kovač. Ges sam kak osnovnošolka tudi popejvala v šolskom pevskon zbori, gda sam bila v srednji šauli pa sam sodelovala v gledališki skupini. Profesora Cvetka Jošar je bila naša mentorica. Odili smo tudi gostovat okauli in smo se fajm meli. Gda

sam začnola v Ljubljani študerati, pa je za kulturo več nej bilau cajta.«

Zanimivo je, ka se je, čiglij je stela biti novinarka, vpisala na študij slovenskoga gezika in etnologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Zakoj je tau napravi-

klauštri med nünam pa v vauzi na Dobi, gé se je pogučavala tudi s človekom, steri je nekoga bujo. »Brodim, ka je bilau tau leta 1998, gda sam šla na paut s tistimi vörniki in dühovniki, steri so po slovenski osamovojitvi šli prvo paut na vseslo-

Nataša Brulc Šiftar s čerko Vito za njeni 18. rojstni den

vensko prauško v Lurd. Šli smo s cugom. En keden je tau vsevküper trpelo. Najbole mi je v spomini osto zdaj na žalost že pokojni püšpek Alojzij Uran. On je tak popejvo, ka bi ga poslušö cejli den pa cejlo nauč,« se spaumni sogovornica, stera je dosta zanimivih gostov, tak politikov, pevcev, športnikov in tudi drügh mela tudi v oddaji, stera se zové Nedeljska kuhinja.

Držina Nataše Brulc Šiftar je povezana tudi s športom: »Moj mauž Vito je trenero atletiko. Te, gda je bila ške Jugoslavija, je biu mladinski državni prvak (országos bajnok) v šprinti na 100 metrov. Ges sam se tudi neka cajta z atletiko mantrala in tak sva se spoznala.« Čerka Vita je že v maminom črvej tak brsala, ka je nej čüdno, ka je gratala fotbalerka. Zavolo toga, ka je mejla že več operacij kolena, je zdaj aktivno kariero tanjala, ške furt pa ma volau, ka bi sama trenejrala mlajše.

(Kejp na 1. strani: S sestrov Alenko na mordji v Izoli.)

Silva Eöry

Kejpi: osebni arhiv Nataše Brulc Šiftar

Glasba nas bogati, povezuje, združuje in se oglašča čisto povsod ...

MADŽARSKI, HRVAŠKI IN SLOVENSKI GLASBENIKI SKOZI ČAS IN PROSTOR (6)

Slovenija 2 - SLAVKO OSTERC (1895-1941)

Slovenski skladatelj in glasbeni pedagog Slavko Osterc je bil le po rojstvu in pripadnosti Pomurec; sicer pa ena ključnih osebnosti slovenske glasbe 20. stoletja. Rojen je bil v Veržehu, nedaleč od Radencev. Tja, v Veržej, se razen kakšnih počitnic ni več vračal. Poleg tega pa je zelo mlad (komaj v 46. letu starosti) umrl. Kljub temu je bil veliki ideolog radikalnega glasbenega modernizma na Slovenskem. V tem in v svojih delih je dosledno zastopal načela absolutne kromatičnosti, atonalnosti in atematičnosti. S študijem kompozicije v Pragi (1925-27) se je v Ljubljano vrnil kot goreč zagovornik konstruktivizma in Habove četrttonske glasbe. Zatem je sprejel ekspresionistične pridobitve in izdelal lasten slog. Po eksperimentiranju, ki je v slovensko glasbo vnašalo zmedo, toda v najmlajši skladateljski generaciji iz ti. Osterčeve kompozicijske šole in v opreki s Škerjančevim, naletelo na pozitiven odziv. Osterc je tako tole svojo skrajno glasbeno radikalnost nekoliko ublažil in postajal vse bolj pristaš jasnejšega razlaganja vsebine. Morda pa je tudi v njegovi glasbi kaj pomurskega ali prekmurskega, panonskega v orkestrskih *Danses* (1935)? Drugače bi pa težko našli v Osterčevi bolj absolutno naravnani glasbi kot pa ne, kaj bolj ravniškega?

Najprej je končal mariborsko učiteljsko in maturiral (1914) ter kot učitelj služboval v Sevnici, Košakih, Studencih pri Mariboru in v celjski meščanski šoli. V letih 1925-27 je študiral na državnem konservatoriju kompozicijo, instrumentacijo, (glasbeno) oblikoslovje, dirigiranje, estetik (operno) režijo, dramaturgijo in četrttonsko glasbo. S praško diplomom se je vrnil v Ljubljano in postal profesor na Držav-

nem konservatoriju (od 1939 → *Glasbena akademija*). Tu je predaval harmonijo, kontrapunkt, kompozicijo, glasbene oblike idr. Njegovi najbolj obe-

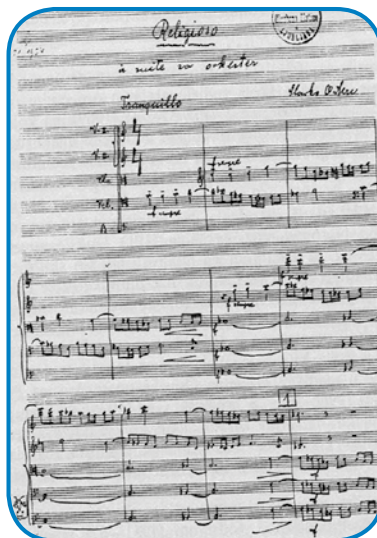
Skladatelj in pedagog Slavko Osterc (1895-1941)

tavni študenti in diplomanti, ki so izšli iz njegove »šole«, so bili K. Pahor, P. Šivic, M. Lipovšek, F. Šturm, D. Žebre, P. Lipar, P. Ramovš idr.; pravi cvet slovenske glasbe 20. stol.

Vse to zagotovo lahko potrdimo po pregledu Osterčeve orkestralne glasbe (*Suita*, 1929; *Overture classique* in *Koncert*, 1932; *Koncert za klavir in pihala*, 1933; *Passacaglia in koral*, 1934; *Plesi*, 1935; *Mouvement symphonique*, 1936; *Quatre pièces symphoniques*, 1939; *Mati*, 1940 idr.), komornih zasedb (*I. Silhuete* in *II. godalni kvartet*, 1927-28, 1934; *Štiri kariature* za piccolo, klarinet in fagot in *Oho, zaljubljen sem! Osem Chaplinovih anekdot* za glas in 11 instrumentov, 1927; *Koncert za violino in 7 instrumentov* in *Suita* za 8 instrumentov, 1928; *Štiri Gradnikove pesmi* za kontraalt in godalni kvartet, 1929; *Suita* za violino in klavir in *Kvintet za pihala*, 1932; *Nonet*, 1937; *Sonata* za violončelo in klavir, 1941 idr.), med klavirsko glasbo: *Toccata in Arabeske*, 1934; *Aforizmi*, 1936, *Pravljice*, 1937 idr., med *samospevi*, Osterčevimi vokalno instrumentalnimi miniaturnimi pa so to še: *Usta so mi bila*

nema (1924, Alojz Gradnik), *Belokranjske uspavanke* in *Sonce v zavesah* (1925, Mirko Pretnar), *Procesija* (1934, Pavel Golia) idr., med *zbori* pa še posebej izstopajo: *Familija* (1927, Antona Novačan), *Pesem revolucionarjev* (1929, Tone Seliškar), *Pesem o suhi muhi*, *Tri belokranjske* in *Belokranjske naga-jivke* (1930), *Opica in naočniki* (1933, Ivan A. Krylov), *Belokranjska suita*, *Cvetoči bezeg in Vstajenje* (1940, Albin Čebular in Tone Seliškar) idr., *kantata Celjska romanca* za tenor, bariton, mešani zbor in orkester (1931, Anton Aškerc), *Magnificat* za mešani zbor in orkester (1932), *Kantati o šahu* za sopran, bariton, bas, 3 napovedalce, predavatelja in klavir (1938) idr.; med Osterčevimi operami pa: *Krst pri Savici* (1921), *Osveta* (1923), *Kralj Edip* (1922-25), *Iz komične opere* (1928), *Krog s kredo* (1929) in nekaj »minutnih oper« - enodejank: *Saloma*, *Medeja in Dandin v vicah* (vse tri ok. 1930) ter *baleti*: *Iz satanovega dnevnika* (1924), *Maska rdeče smrti* (1930) in *Iluzije* (1937-41). Pri njem in v njegovih delih gre za skrajni (takratni) glasbeni modernizem oz. najmodernejši glasbeni slog tistega časa in prostora, saj se je iz Prage vrnil v domovino kot goreč zagovornik konstruktivizma in Habove četrttonske glasbe. Po eksperimentiranju, ki je v slovensko glasbo vnašalo določeno zmedo - v najmlajši skladateljski generaciji pa naletelo tudi na (pozitivne) odzive - je Osterc v zrelih letih radikalnost nekoliko ublažil in postajal vse bolj pristaš jasnejšega razlaganja vsebine. Preprostejša glasbena govorica v službi iskrene glasbene izraznosti je dala dragocene

rezultate. Tudi zato imajo njegova dela pomembno mesto v razvoju ne le slovenske, pač pa tudi južnoslovanske glasbene kulture. Bil je namreč tudi

Osterc S., *Religioso* - 4. st. iz Suite za orkester, rkp., začetek

član odbora *Mednarodnega društva za sodobno glasbo (SIMC)*, pisec in (glasbeni) kritik.

Prav na (današnji) četverni meji med Avstrijo, Hrvaško, Madžarsko in Slovenijo, v Radencih v Sloveniji, se je začel za obujanje omenjene glasbe, zdaj že klasike glasbe 20. stol., davnega leta 1962 *Mednarodni festival sodobne komorne glasbe* (zadnji je bil leta 2003); tudi za obujanje ali kar retrospektivo glasbe skladatelj Béla Bartók in Zoltána Kodály (Madžarska), Vatroslava Lisinskega (Hrvaška), Slavka Osterca (Slovenija) idr., kasneje (v 70. in 80. letih 20. stol.) so se v Radencih odvila še vsakoletna redna srečanja bigbandov (nekdanje) Jugoslavije. V Radencih, ki ležijo na robu Panonske nižine na desni strani Mure pod severnim obrobjem Slovenskih gor, od vsega tega ni ostalo nič več: le še mineralna voda, Radenska, zdravilišče in turizem.

Prihodnjič: Madžarski in slovenski glasbeniki skozi čas in prostor (7)

Madžarska 3 - Béla Bartók
Franc Križnar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

370 gezero drejv se je posadilo

Če se prejk Železne županije pelamo, najbola v Őrségu pa v Porabji se vidi, kak fejest sene djelič. Tau se je že nej zdaj, liki že več kak deset lejt nazaj začnilo, pa pomalek cejlak vse vöposenejo. Zatau je edna mala stvar, lobadar (szü) kriv, depa nej sam. Fejest vpliva na tau drejvo vrejmen tö, v zimi nega snega pa nej mraza, leta so süja pa vraučé. Po pravici djelič je nikdar nej biu autohton v tej morski višini, bola na več stau mejter višini. Tak ka zdaj, da je že dosta bola toplo, kak bi moralo biti, pa vlage že tö nega tak, djelič je že nej tak odporen. Tau vpamet vzeme lobadar pa se nutraspravi in drejvo, najprvin samo v edno, za par mejsacov že cejle gošče taposenejo. Zavolo toga, da bi obranili gošče, je Narodni park Őrség taše drejve posado namesto djeliča, steri je taposeno, stere so nej tak aklave. Na tisto mesto, gde je 26 hektarov djeliča taposenilo, so 370 gezero autohtoni cepik posadili. K taumi projekti so od Evropske unije 480 millaunov forintov dobili. Prvin kak bi se mlade cepike posadile, betežne drejve so vöžozagali pa spucali teren, kama so hraste, bükvi pa jesen posadili. Gda so s tejm zgotauvili, potejm so zagradi, nej ka bi divjačina dolazgrizla cepike, k taumi več kak deset kilometrov pletenoga drauta so gorponücali.

Madžarska država prejk natečaja je 183 milliaunov forintov dala na tiste specialne mašine, s sterimi do te drejve pa teren leko v redi meli. Narodni park tak misli, ka s tejm programom nej samo gauštje obranijo, liki več taši živali tö, stere so zaščitane kak naprimer črna žuna.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Vlada je obiskala Zasavje

Slovenska vlada je bila na obisku v zasavski statistični regiji. Župani in gospodarstveniki se je vladna ekipa pod vodstvom premierja Janeza Janše pogovarjala o gospodarstvu, infrastrukturi in prestrukturiranju premogovne zasavske regije, ki ima že vrsto let veliko problemov. Od leta 1995 so izgubili 5000 delovnih mest. Leta 2018 je zasavska regija, ki je s 485 kvadratnimi kilometri površine in 57.156 prebivalci druga najmanjša med 12 statističnimi regijami v državi, beležila primerjalno najnižji bruto domači proizvod na prebivalca v državi. To je najbolj rudarska regija v Sloveniji, gospodarski razcvet je pred več kot 250 leti doživela prav zaradi kopanja premoga, kar je narekovalo tudi razvoj drugih industrijskih panog.

Štiri opozicijske stranke podpisale sporazum o povolilnem sodelovanju

Stranke LMS, SD, Levica in SAB so se s sporazumom zavezale, da bodo aktivno sodelovale, usklajevale programske vsebine in po volitvah, če bodo zbrale dovolj glasov, oblikovale levo-sredinsko vlado. S sporazumom so se zavezali, da bodo po naslednjih parlamentarnih volitvah oblikovali vladno koalicijo in za mandatarja izvolili predsednika oz. predsednico oz. koordinatorka stranke tiste partnerice, ki bo na volitvah dosegla največji delež glasov. Podpisnice sporazuma so si za cilje postavile okrepitev zdravstvenega sistema, družbeno solidarnost, trajnostni razvoj in varovanje okolja ter evropsko Slovenijo, utemeljeno na znanju in kulturi. V sporazumu so zapisale deset načel, iz katerih bodo izhajale, med njimi je učinkovitejša in strokovno podprto spopadanje s pandemijo covid-19, vladavina prava, krepitev neodvisnosti ustanov in javnih medijev, nevladnih organizacij in civilne družbe, boj proti revščini in enakosti, povečano vlaganje v znanost in kulturo in ustavitve nesmiselnih naložb v oboroževanje.

IZLET V VARAŠ VESZPRÉM

Porabski slovenski penzionisti smo bili na izletu v varaši Veszprém. Srečali smo se z našimi porabskimi lidami, steri živijo in delajo v tau varaši. Vozili smo se eno vőro kauli po varaši z mali cugom, tam so nam tapovedali zgodovino od tistoga kraja in od varaša. Potistim smo poglednili še grad in smo občudovali čudovitno krajino s tiste višine. Pelali smo se dale v Csopak, tam smo meli obed, potejn smo se šetali na obali Blatnoga jezera v Balatonfüredi. Šli smo tadale v Tihany pa smo poglednili eno najbola irašnja cerkev na Madžarskom. Molili smo boga in smo spejvali Marijino pesem. Še smo poglednili muzej, ka se drži vcuj k cerkvi. Na konca dneva, gda smo se napautili domau, smo še stanili pri enoj klejti, gde se odava vino. Taum smo koš-tavljali 6 fele vin.

Meli smo lejpi in veseli den. Vűjpam, ka je nikoma nej žau, što je z nami bijo na tom lejpom in veselom izletu.

*Marijana Fodor
predsednica DU*

MEŠA ZA 120-LETNICO ROJSTVA JANOŠA KÜHARA

Na predvečer Srečanja Porabski Slovencov so se vőrnicke zbrali v gorenjeseniški cerkvi, ka bi se spominali na svojoga nekdešnjoga župnika Janoša Kűhara, steri se je pred 120. leti narau-do. Mešo v njegov spomin sta služila pri obnovlenom in lepau pozlačenom oltari markovski župnik Dejan Horvat pa domanji župnik Tibor Tóth. Po meši je bila procesija z baklami do groba župnika Kűhara, kjer so molili in peli.

MS

Pod Srebrnim brejgom ...

... se vse od nauve afere trausi. Tau, ka nut v NATO-ni biti, nej falo gé, se že dugo vej. Tau, ka pa se je tau leto zgodilo, vse vkűper eške drakše napravi. Od koga pripovejdamo? Mejsca junija je v Slovenijo iz Merke 38 sodačkih oklepnikov prišlo. Oklepnik je nej ranč tak gé, nin zmejs med njim pa avtonom. Minister za obrambo je na velki pripovedjo: »Slovenska vojska je z modernizacijo začnila.« tau se nebesko lapau čűje, če vejmo, ka so par lejt nazaj v mokron nej ojditi mogli, gda so podplati na bakančaj pűščali. Ja, lepau se čűje tau, ka vse bole moderno, nauvo, naprejvalaun bau. Depa že brž je vőprišlo, ka je nej vse tak, kak bi moglo biti. Se je pokazalo, ka 30 milijonov evronov je tadani bilau za mačka v žakli, kak šegau mamu prajti. Oklepniki so najprva na tehničnoga, kak vsikši auto, mogli iti. Tam so gorprišli, ka eške ji ne morejo tatati, falinge so najšli. Bremze (fék) dobro ne prijmajo, remni na motori so že znűcani, posvejti vdardjeni, glažojne poškrabane. Tak vőgleda, ka je Slovenija nej ranč nauve oklepnike kűjpila. Zvűn toga pa so eške sploy nej kompletno vkűper skladjeni, zaprav, v vsikšom fali cejli sistem za komunikacijo, nega žmetnoga orožja (mašine za strejlanje), eške kaj drugoga tő nega. Tak zdaj modernizacija čaka, ka se vse tau vrejd vzeme, ka se oklepniki kompletejrajo. Kak dugo de tau trpelo, ne vej se najbolje. Gvűšno pa je tau, ka kakšo leto ali eške več, eden od nji nede z mesta šau. Pa tő po tejm je pitanje, kak bau. Tak do žmetni, ka po pravom sploy nej bi na poštiye smeli, ka za 2 toni preveč do žmetni. Vseeno, ka so z njimi te nevole prišle, so ji eške 30 kcuj našťolali. Kak de cejla ta nevola tadale šla, gvűšno, ka vam vőovadimo. Če stoj zatoga volo de doj s funkcije mogo staupiti, ranč tak. Depa iz prakse se vej, ka se v Sloveniji takše ne more zgoditi, tau, ka bi stoj pripozno, ka je kaj naupek narejdo.

Bi kaj od covid-19 znauva vőovadili. Nej trbej, vse je poznano, Slovenija se znauva v pozitivne na betek nutpogrozno. V vsej tej nevaui je slovenski igravec Tadej Toš nauvo predstavo ali gnes bole popularno stand up komedijo naredo. Lagvo menje si je vőzbrodo, depa dun napišemo: »Je..la nas corona«. Ja, v tej časaj smej leko velko vrastvo grata, eni pravijo, ka eške vekšo vrastvo od inekcije gé. Depa tau samo za tisti eno ali dvej vőri vala, gda nut v gledališči sedimo pa se smedjemo. Gda vődemo, zanuva smo v realnom svejti, v sterom nas kaj drugo čaka, nej samo smej. Lepau pa je za eden kratki čas kama vűjti, kama té svejt do nas ne sega.

Do neba pa mlada garda slovenski filmski režiserov sega. Njiva akademija pa je nej ranč do gležnjov segala. Ne pripovejdamo o njivi profesoraj, profesorcaj, od njive šaule rejč dé, v stero so ojdlji, tam študejrali, se tam svoje meštrije včili. Od toga oktaubra je vse vcejlak ovak. Nauvo, moderno, velko, vcejlak ovakšo šaulo so dobili. Vej nej samo oni, bodauči igralci, gledališki režiseri, montažeri filmov, animatori, fotografi, kamermani, tonski majstri, dramaturgi pa eške stoj tő. Pri vsejm tejm do lidge leko bole na velko ojdlji njive produkcije gledat. Eden od nji, ka je eške na staro akademijo ojdo, je svoj prvi film naredo. Tau je Darko Sinko, njegvi film pa se Inventura zove. Že včasini so ga na velko na festivali San Sebastian (Španija) povalili. Bravo!

Srebrni brejg nika na tau ne povej. Že na daleč se vidi, ka zatoga volo je trno veseli gé.

Miki Roš

Erični slovenski športniki (19.)

JANJA GARNBRET

»Gratalo nama je. Ona je carica. Ona je fenomen med fenomeni,« je po tistom, ka je 22-letna Korošica, doma iz Šmartnoga pri Slovenj

prvo paut srečala že na začetki osnovne šaule. Prvi njeni osvojeni vreji so bili drevdje, domanje dveri in omare pa drugo pohištvo. Do konca osnovne šole je pripelzila v vrste mladinske plezalne reprezentance Slovenije, svojo prvo sezono v reprezentančnij farbij pa je krounala z naslovoma evropske mladinske prvakinje v težavnostnom in balvanskon plezdanji. Do konca srednje šaule je v svojo vitrino pospravila že več kak 20 medalj z velkij tekmoivanj. Kak članica je v zadnij lejtaj zma-

govala kak po tekočon traki, tak v balvanskon plezdanji kak v težavnostnom in tudi v kombinaciji. Do zdaj je bila že

Z zlato olimpijsko medaljo okauli šinjeka

Gradci, na Olimpijskij igraj na Japonskom osvojila zlato medaljo, povedo njeni trener Roman Krajnik in cujdau:

Janja Garnbret plezdi že od malih naug

»Ne vem, če poznam kakšoga drugoga tekmovalca, steri bi zdržo tak velki pritisk. S strani novinarov, cele plezalne scene, javnosti, stera jo je že pred igrami vidla z zlato medaljo okauli šinjeka, in tudi nje same.« Istina gé, ka je Garnbretova bila velka favoritka, vej pa je v zadnij lejtaj osvojila skor vse, ka se je v plezalnom športi dalo osvojiti. S športnim plezdanjom se je

šestkrat svetovna prvakinja. Športno plezdanje je bilau na letošnjij olimpijskij igraj v Tokii prvo paut na sporedi. Rastalali so samo en komplet medalj, zatau so pauleg balvanskoga in težavnostnoga plezdanja meli v kombinaciji ške hitrostno, v sterom pa je Janja nej tak dobra, vej pa je tau disciplino začnila trenejrati komik te, gda se je zvedlo, ka de tudi ona en tau olimpijskoga programa. V kvalifi-

RAZSTAVA DEL 28. LIKOVNE KOLONIJE IZAK LIPOVCI V BELTINCIH

V beltinskem gradu je bila na ogled razstava likovnih del, ki so nastala lani na 28. likovni koloniji Izak Lipovci. Razstavo so odprli ob začetku letošnje likovne kolonije, ki jo je organiziralo Društvo za razvoj umetnosti Aquila Lipovci. Razstavo je predstavil in jo odprl umetnostni zgodovinar Franc Obal, ki je povedal, da je doslej na likovnih kolonijah nastalo že veliko kakovostnih slik in kiparskih del, v katerih se čuti duh kraja, ljudi in narav-

Likovna dela, ki so nastala na lanskij likovni koloniji, so postavili na ogled v beltinskem gradu

nega okolja. Ustvarjalci so si izbrali različne tematike in motive, v katerih se kažejo in čutijo rumena žitna polja, zorane njive, ozki travniki, modrina vodnih površin in drugo.

Na ogled so bila dela šestih ustvarjalcev, tokrat zaradi pandemije drugo leto le iz Slovenije. Maša Mlinarič je iz Lipovec, Mitja Stanek iz Radencev, Igor Banfi pa je iz Murske Sobote, sedaj pa živi v Brezovici pri Ljubljani. Jana Dolenc je prišla ustvarjat v Prekmurje iz Tolmina, Milena Gregorčič iz Ljubljane, Gregor Pratnaker pa iz Maribora. Umetniški vodja kolonije je bil Igor Banfi. Pred pandemijo je bila likovna kolonija mednarodna, na njej je v zadnjem desetletju sodelovalo vsako leto običajno več kot deset likovnikov iz petih držav ali več.

Tekst in fotografija: Jože Gabor

kacijaj se ji je v toj disciplini plezdanja gly nej pršikalo, vej pa se je v obeh poskusaj malo poškalila in zatau je glavna favoritinja za olimpijski naslov po prvom tali tekmoivanja bila komaj na 14. mesti med 20 tekmovalkami. Po tistom, ka je bila najbaukša v njenij dvej disciplinaj, na balvanah in težavnosti, je na konci vseeno gvinila kvalifikacije. V finalnom tali tekmoivanja joj je tudi v hitrostnom plezdanji šlau dobro, vej pa je kak peta dosegnola svoj osebnij in državni rekord (7,81). Na konci je vövidlo, kak če bi bila z drugoga planeta, vej pa je bila v njenij dvej disciplinaj dosta baukša od tekmic in je zaslužno gvinila.

Koroška »spiderwomanka«, stera je zadnij dvej leti v glavnom namenila pripravam na največše športno tekmoivanje na svejti, je povedala, ka sta s trenerom plane napravila samo do konca meseca avgusta. Čiglij je osvojila vse, ka leko osvojiš v plezalnom športi, pravi, ka de najšla nauve motive in ka de ške naprej pleznila, spoj zavolo toga, ka ta leta 2024 v Pariži že dvej disciplini v tom športi, vej pa do hitrostni plezalci šli ejkstra v boj za olimpijske medalje.

(Kejp na 1. strani: Tak sta se obimala s trenerom po zmagi.)

Silva Eöry
Kejpi: internet

... DO MADŽARSKE

Radikalna skupina načrtovala likvidiranje politikov, sodnikov in drugih oseb

Voditelji radikalne skupine, ki sama sebe imenuje Odgovorna narodna vlada Madžarov, so načrtovali likvidiranje več politikov, med njimi so tako vodilni vladni politiki kot tudi znana imena opozicije. Na njihovem seznamu so se našla imena premierja Viktorja Orbána, zunanjega ministra Pétra Szijjártó, predsednika države Jánoša Áderja, več ministrov in državnih sekretarjev, med opozicijskimi politiki pa bivšega premierja in predsednika stranke Demokratična koalicija Ferenc Gyurcsány, njegove soproge, obenem evropske parlamentarne poslanke Kláre Dobrev. Na seznamu najdemo imena sodnikov, ki so sodili v zadevah, ki so povezane z deviznimi posojili in tudi imena znanih zdravnikov in epidemiologov, ki so v času pandemije veliko nastopali na televiziji in v drugih medijih. Policisti Protiterorističnega centra so prejšnji ponedeljek pripravili voditelja radikalne skupine, ki sta tudi preko spleta nagovarjala člane skupine, da ubijejo omenjene osebe. Tožilstvo ju je ob pripravi na umor obtožilo tudi tega, da se je skupina pripravljala na nasilno spremembo ustavnega reda, konec koncev na državni udar.

Več kot 600 tisoč volivcev na predvolitvah

Od 20. do 28. septembra je v državi potekal prvi krog predvolitev, ki ga je organizirala združena opozicija s ciljem, da bi volivci odločali o tem, kdo naj kandidira v 106-ih volilnih okrajih na volitvah leta 2022. Prav tako so se odločali o kandidatu za mandatarja, saj se poteguje za predsednika vlade šest opozicijskih politikov. Prvega kroga predvolitev se je udeležilo 633 811 volivcev, opozicija si udeležbo šteje v uspeh. Po načrtih naj bi potekal drugi krog od 4. oktobra, toda verjetno bo prišlo do spremembe datuma, saj se je v prvem krogu zrušil računalniški sistem in zato so lahko volivci po internetu volili le z dvodnevno zamudo.

Dostakrat se z biciklinom pelam domau

Eržika Horvat, po možej Szabó, na Židovi žive, depa v Otkovci je gorrasla. Še gnesden dosta odi nazaj v rojstno ves, zato ka so njena mati sami doma. Gda Eržiko zaglednam, mena najprvin tau na misli pride, gda je v Štavanovci v bauti delala, mi smo pa kak mlajši iz šaule ta odli po čokolado pa sladoled. Tašo dobro čokolado pa sladoled sem od tistoga mau nej djo. Kak zdaj, ranč tak gda je bautošica bila, vsigdar je prijazna (kedves) bila, pa kak mlajši gvüšno, ka smo lagvi bili, depa ona je nikdar edno lagvo rejč nej prajla. - *Erži kak ste se vi po iži zvali?*

»Mi smo se po iži, po oči Rubajnini zvali, mama je pa od Mijautjini bila.« - *Kelko mlajšov je vas bilau?*

»Trdje smo bili, dvej deklee pa enga brata smo meli.« - *Tam, gde ste doma bili, leppo mesto je bilau pa v blato ste tō samo rejdko staupili, nej?*

»Sploj dobro bilau doma v Otkovci, skrak je bila bauta, avtobus je pa skur pred ramom stano. Ranč tak v šaulo smo tū z busom odli, kak ta, tak nazaj, depa če se je kaj tazavleklo, tašoga reda smo pejški šli domau.« - *Rada si odla v šaulo?*

»Dobro je bilau, nej sem bila odličnjak, depa tak 4-5

sem vsigdar mejla.«

- *Pa te si nej mejla telko časa se včiti kak mlajši zdaj, zato ka doma je pomagati trbelo, nej?*

Eržika ma doma bogati arhiv kejpov

»Čas smo tū nej meli telko se včiti kak zdaj, zato ka smo doma delali na njivi, krave smo pasli, depa tau

Nekaj njeni portretov

je tū gvüšno, ka telko se je ranč nej trbelo včiti v šauli kak zdaj.«

- *Gda si zgotauvila osnovno šaulo, kama si se tada včila?*

»V Sombotel sem üšla v srejdno šaulo pa sem se za bautošico včila.«

- *Zaka?*

»Ne vejim, mena se je tau vidlo, dja sem tau stejla biti.«

- *Kak si v Štavanovce prišla v bauto?*

»Dja sem tam bila na praksi pa gda sem zgotauvila, te sem tam začnila delati. Vejn samo dva mejseca sem bila v Varaši, zato ka tetica Mariška, steri so tam bautošica bili, so betežni gratali pa te sem tak v Štavanovce prišla. Vejn dvej leta sem tam delala, fajn je bilau, mena se je sploj vidlo. V tistoj bauti si vse leko tjüpo, od gvanta do cvekovi, do djesti pa piti, vse, ka je trbelo doma.«

- *Za bautošico biti je nej bilau pa še gnesden je nej léko delo, zato ka vsakše fele lüstvo odi tam, nej je tak?*

»Vsikši človek je ovakši, z vsikšim ovak moraš goučati. Z ednim se leko nauri rediš, z drüdjim pa nej. Gda je spoznaš, te že vejš, kak se trbej z njimi ponašati.«

- *Ka je pa s tvojo sestrov?*

»Ona je v gimnazijo odla, gda je zgotauvila, te pa v Ljubljano odišla študirat. Tau je mena tū dobro bilau, zato ka drügo leto sem sama üšla za njauv. Tau je te velko delo bilau, ka si se leko pelo vō z rosaga. Dobro vejim, ka iz Lentija je pelo bus v Ljubljano. Sestra Marika, gda je zgotauvila, te je v Ljubljani začnila včiti, te se je tam spoznala z ednim pojbm, steri je zdaj njeni mauž.«

- *Odišo kaj domau?*

»Zdaj ranč prejdau domau, ali v četrtrek ali v petek.«

- *Ti pa brat Zoli sta ostala doma.*

»Dočas, ka sem se nej oženila, te potistim sem prišla sé na Židovo, gde smo zidali, gde zdaj živemo.«

- *Kelko mlajšov maš?*

»Dva, eno deklo pa enga pojba, depa že eden nej doma, v tau velkom rami sva sama ostala. Dekla se

Mlada Eržika z dugimi lasami

je v Körmend oženila, sin je pa v Gyōru, tam je študiro na univerzi, gda je zgotauvo, si je najšo delo pa te je tak tam austo.«

- *Gda si rodila, potistim si kama üšla delat, zato ka nazaj v Štavanovce si že gvüšno nej odla.*

Čerino zdavanje. Ob mladom pari Eržika pa njeni mauž

»Tū na Židovi v bauti sem delala, mauž je pa v Varaši v Makkhetesi krčmar bejo, depa sledkar je on tū sé na Židovo prišo v krčmau.« - *Kelko vas je v bauti delalo?*

»Sama sem bila, vse sem

sama delala, nalagala, pucala vse je mojo delo bilau. Od leta 1983 sem do leta 2011 delala v židovski bauti kak bautošica, dočas ka

so go nej zaprli. Potejn sem te na psihiatrijo v Varaš üšla delat pa te tak odtistec sem üšla v penzijo, zdaj dvej leta nazaj. Sprvoga je fejš špajsko bilau med tistimi betežniki, depa brž sem se vcujvzela. Mena je tau dosta pomagalo, ka sem dja vsigdar z lüstvom delala, mena dobro prišlo, zato ka sem mejla prakso,

kak se z lidami trbej ponašati. Tam si betežnike najprvin spoznati mogo pa te potistim si že vedo, s sterim kak leko gučej.«

- *Kak si se vcujvzela ka si penzionistka gratala?*

»Naletja pa brž, zato ka doma tū zavole dosta dela

je, dosta odim v Otkovce mami pomagat, zato ka ona sama živi. Je tak, ka se z autonom pelam, depa dostakrat je tak, ka se z biciklinom pelam.

Karči Holec

Marika Dončec - 2

»Zdaj je že baugše gé doma«

Ijrašnja židana fabrika v Varaši je mnaugo lidam dala delo, najbole ženskam, med njimi dosta porabskim slovenskim deklam pa ženskam. Na žalost fabrika je na konci 1980. lejt začnila vse bola dola titi, tak je 1992. leta začnila za-

Marika s sestrov Irinkov pa svojima starišama

pirati svoja vrata. Fabriko je dolakūpo Italijanec pod nauvom ménji Lurotex. Na žalost je od 2000 delavcov židane fabrike leko zdržo samo 260 lidi. Delo zdjibiti, ostati brezi krūja, je moglo biti strašno lagvo čutenje. Sto kak je bējo dūšno, psihično krepek, kak je emo srečo, pomauč, tak je pomalek rešūvo svoj problem. Marika Dončec iz Slovenske vesi, stera je trno rada delala tam, je tū na tau paut prišla: »Ja, té so namé tō taposlali. Doma sam bila paudrugo leto, gda je té čas dojprieteo, ka je leko doma biu človik, sam ūšla delat na psihiatrijo v Varaši. Sam brodila, ka tam mo delala en čas pa té si že najdem nišo drugo delo, depa tam sam ostala do penzije, do 2019. leta. Delo je lagvo bilau, ka čistiti nej dobro delo gé, nej bilau léko, sploj pa nej s tisti mi lidami, šteri tam živejo. Depa ka, té nej bilau drugo, zatok, ka té tisti cajt biu, ka nej bilau zavolé delavni mest. Če sem gnauk nej mejla vekše šaule, kama bi ūšla? Pa té sam se tam tak tamantrala. En cajt je dobro bilau, ka tri smo bilé na enom štauki, sploj smo se dobro méle, čütile. Nikdar

smo se nej svadile, nej kori-le, dosta smo se pogučavale, smedjale, veselo bilau delati. Vsikdar smo se zgučale, kak mo delale, stera pride nūt v soboto, v nedelo ali pa gda so kakšni svetki bili. Depa sledi, gda so dve krajdjali pa druga

dali nauvi ram, 1987. leta smo se nūtrikspakivali. Té sam ge ūšla tanazaj delat, dočas sam bila na porodniškom.«

Kakšno pomauč sta mela pri zidanji?

»Müva sva zato dosta delala, stariške so nama dosta nej mogli pomagati, lejs so dali, peneze nej, zatok ka tistoga reda nej tak bilau, ka bi samo tak davali mlajšom peneze. V banki smo gorikvzeli peneze, no pa té, gda smo zozidali pa se notrik spakivali, té smo začnili nazaj plačūvati. Té je bilau tašo, ka če je štoj polonje doj plačo, té drugi tau so tapistili. Zatok smo té cejle peneze vkūp pobrali, ka smo leko doj plačali, no pa té smo več tau brigo nej meli.«

Te ram je gnes redno prejk-napravljeni, modernizirani. Tau si si ti želejla?

»Ja, tau sam si ge želejla, zatok ka že staro bilau, človik vsakši den samo tisto edno vūdo, pa mi té že više bilau. Velko mesto mamo, dobro je gé, depa zdaj bi že baugše bilau, če bi nej tašni velki ram zidali.«

Vejpa vūva mata enga

Lübezen, radost v zakonskom življenji človeka za mladoga zdrži

pogučavala, večkrat šla na veselico pa té tak sva vkūpprišla. Dugi cajt je odo vō na Senik pa té tak sva se oženila 1984. leta. »Kak sta začnila svojo zakonsko življenje?

»Ge sem prišla es v Slovensko ves, tū smo živeli pri njagvoj materi dve leti. Te smo začnili zidati včasik pri starom rami. Dvej leti smo gorzozili

vözraščenoga sina. Ka je z njim? Njama tau gvūšno za velki asek pride.

»Ja, un je že fejs vözraščeni gé, un delat odi, ma padaškinjo, depa eške se je oženo nej. Un je gé gozdar, zdaj je nauvo mesto daubo, je na Gorenjom -, Dolenjom Seniki pa v Sakalauvci. Trnok rad ma svojo delo pa njega tō radi majo, ka

dobro obredi svojo delo, Nej me je težko, un zna z lidami delati, un je bola miren, bole taši moj.«

Marika, pogučavajva se od tvoji starišov tū. Gda si ti kak najmenšo dejte tū kraj

Marikino želenje se je spunilo, leko ma lejpo nauvo peč

odišla od dauma, kak sta živala njiva tadale?

»Gda sam ge tam vkraj odišla 1984. leta, té so eške meli krave. Depa že so nej ladali. Te so oče eno kravo odali pa za dve leti drugo tō, pa té njim tak falila krava, ka so brodili, ka nazaj kūpijo edno. Depa zaman, nej so ladali delati več. Gda so devetdeset lejt stari bili, so že bole betezasti gratali tō. Te sam ge vsakši keden, gda sam z delom v službi zgotovila, tagorik na Senik ūšla. Tam sam bila dva dni, tačas, ka pa nej trbelo delat titi. Z busom sam tagorik ojdla pa pejški gor na brejg. Dosta trbelo gvant prati pa vse sam pomagala, ka trbelo. Te sam eške mlada bila pa sam ladala. Oče so štiri lejt tak živéli.«

Ka pa, gda so mati sami ostali?

»Dočas, ka so oče živali, so mati vse znali, nika so nej pozabili. So znali, ka je njino delo gé, ka trbej opraviti. Liki, gda so sami ostali, té so začnili že bole pozablēni grtūvati. Eške dve leti so bili tam doma. Zvala sam nji, nej so steli sé prid-

ti. Dom je dom gé. Pa té smo gnauk tō v zimi tagorik šli pa so tak mrzlo méli, té sam njim pravla, ka se vkūp poberite pa pridte doj k nam v Slovensko ves, pri nas je vsikdar toplo gé pa tū te gé cejlo zimo. Pa té v

leti, gda toplo baude, leko tanazaj domau déte. No, pa tak so baugali, včasik so se pakivali pa smo ji doj pripelali. Depa gda smo nji v leti tanazaj pelali, so že tō ne bili dobro. Té smo nji lepau nazaj pripelali. Te eške dobro bilau, ka so mi kaj pomagali, dosta smo gučali, si pripovedjali, smedjali pa so tū k meši ojdli eške. No, pa té se je začnilo, ka so vsakšo leto bole dojdavali, bola slabi grtūvali. Te je

že sploj žmetno bilau. Eške tau sreča bila, mauž je té že biu v penziji pa je vodnék un bio z njimi, dočas, ka sam ge delala. Gda sam domau prišla, sam s tejm začnila, ka sam mater opravla tadale. Na slejdnje je tak žmetno bilau, ka sam brodila, ka več tadale nemo ladala. Kakoli sam pomagala njim, zdravdije sam nej mogla dati nazaj. Tau je ednomi deti strašno lagvo čutenje.«

Vūva z možaum sta zdaj slobaudniva kak dva golauba. Obadva sta v penziji, zdaj si leko privauščita tisto, ka sta si dugo nej mogla.

»Zdaj meni dosta bole ležej gé, ka sam doma gé. Dugo smo nej mogli nikam nej ojditi. Un zatok je ūšo, depa ge sam nikdar nikam nej mogla tité. Vsikdar sam doma bila ali na Seniki. Ja, dobro bi bilau titi, depa zdaj sam pa že tak, zdaj že baugše gé doma. Že se ne terem za tau, ka bi kama ūšla tak bole daleč. Rada sam doma gé.«

*Tekst: Klara Fodor
kejpi: Klara Fodor pa z
arhiva držine*

PRIPOVEJSTI OD STARI SLOVANOV

Pripovejsti od stari Slovanov

Gda so naši stari, naši najbolje stari dejdeki pa babice eške pogange bili, so se vcejlak ovak zvali, kak se tau gnesden čüje. Iz velkoga lüstva stari Slovanov ali tō stari Slavov smo vōnarojeni. Iz nji so gnešnji narodi vōprišli, ka se zovejo Rusi, Polaki, Čehi, Slovaki, Srbi, Makedonci, Hrvati, Belorusi, Ukrajinci, Črnogorci, Bolgari pa mi Slovenci ranč tak. Kak povejdano, tej slavski narodi se gnes tak zovejo, se zovemo. Po pravici, Francuzi se od indasvejta tō tak ne zovejo pa Talange tō nej. Depa, kak smo sami sebe zvali, kak so nas zvali?

Slavi, Slovani ...

Po eni teorijaj aj bi druga lüstva našim starim prednikom (tisti, steri so pred nami bili) ménje dali, uni ga za sebe spoj aj nej bi meli. Poglednimo, od koga pripovjedamo, odkec tau naše staro ménje pride, zaprav, odkec se je narodilo. Zvekšoga vala terorija, aj bi se ménje Slavi nin kauli leta 500 oprvin napisalo. Depa gestejo eške bole stari dokumenti, v steri se kaj takšnoga leko najde. Trno mauder mauž Ptolomej (100-178) eno pleme naprej vzeme, stero se Suobenoi zove. Tau aj bi najbolje stari Slavi bili. Zdaj je pa tak, eni tau za istino majo, drugi nej. Nasploj so časi naši najbolje stari v meglo nutpoviti, gnauk ena teorija najbolje naprej pride, za tejm druga. Vse bole pa se kaže, ka naši stari so se davnik nazaj v gnešnji Evropi razodišli. Vejmo, ka vsikša rejč neka

znamenüje. Ka zaprav rejč Slav, Slavi znamenüje? Pri tejm pijtanji smo znauva na paula nej samo ene teorije staupili. Ena od tej teorij iz stari časov es k nam na raub Porabja, skur v Anadovce sega. Za rejč Salaba ali Sala dé. Ta rejč od krajine, zemle srejd močvare (müzge) pripovjeda.

Zala (Sala) staro slavsko ménje ma. Od toga nam tō pripovjeda, ka Slavom je una ménje dala ali pa uni njoj.

Malo bole ovak, če povejmo, stari Slavi aj bi iz ene krajine vōprišli, stera srejd velke napite zemle stodji. Takša zemla se po starom tak zove, kak smo že napisali. Zdaj še če v Porabje poglednemo, vejmo, odkec naša stara reka (folýó) Zala vōtečti začne, blüzi Črni mlak skrak Andovec se narodi. Tam se najprva Sala (Szala), po tem pa že Zala zove. Pa tau ménje nam pripovjeda, ka ranč una trno staro slavsko ménje v sebi nosi. V druge teorije se za zdaj nemo nut pogroznoli, dvaue naše novine bi nam za tau trbelo. Demo tadale tau iskat, odkec so se stari Slavi po cejloj Evropi rastepli.

Stari daum

Pritejmiskanjistarogadauma nas tō teorije zaodijo. Je pa istina, ka aj bi gnauk

svejta samo eno staro slavsko pleme (törzs) bilau. Iz njega so se po tejm lüstva narodila, od steri smo točkar pripovjedali. Nin pa je gvüşno njivi prvi daum biu, bole po slovenski bi njemi pradomovina prajli. Depa gda poglednemo, ka smo od imena pisali, je stari daum mogo tam nin

eške gesden tam narodi živejo, steri so iz stari Slavov vōprišli. Živejo pa tō teorije, v bole romantične farbe so nut zavrnanane, ka aj bi naši stari skrak Kristusa se držali pa eške kakša nej najbolje čedna bi se najšla.

Kak so vōgledali?

Skur vsikšo lüstvo, narod,

Reka Zala napaja Blatno jezero

si od svoji prednikov zavole romantične kejppe dela. Ka bi viski, krepki, lejpi bili. Tō od naši stari takše fantazije živejo, depa trbej stare dokumente gledati, ka so je potopisci napisali. Potopisec je človek, steri je na dugo paut odišo pa od toga piso. Eden od nji je Ibn-Rusta biu. Un piše, ka pri Slavaj dugi vlaske so za vcejlak tanjane moške valali. Za takše batrivne, naprej valaun moške pa je šega bila, ka so si glave doj brili pa duge kece so nosili. Po cejlom teji so kejppe meli, gnes bi prajli, ka »tatooje«, steri so tak vōgledali kak ena velka drejva z vejkami, ka po cejlom teji dejo. Od žensk dosta kaj nega najti, tau samo od toga pripovjeda, ka so takše tisti pisali, ka so v partiarhati živeli. Vej se pa, ka ženske pa moški so si v

tisti časaj gnaki bili. Eške več, v eni krajina so ženske najbolje prejnje bile pa za nji se vej, ka so ranč tak glave doj obrite mele. Od toga največ dokument iz Ruane, gnešnji Rügen na Nenškom, pripovjeda. Arheologi so nej samo eno teilo, zaprav čonte, stari Slavov vōskopali. Zavolo

toga se vej, kak so velki bili, kak so se ravnali pa zdaj vō iz čont že se leko prešte, kakše betege so meli, ka so geli, kelko so stari bili, gda so preminauli. Od toga gda drgauč kaj več napišemo. Poglednimo, tau ménje, Slav, Slovan, če eške živé.

Slovenci

Ménje, od steroga pripovjedamo, gnesden pri nas pa eške nindri indri živé. Ranč Slovenci ménje mamō, ka najbolje skrak starim Slavom kcuj dé. Na Hrvaškom geste velka krajina, Slavonija se zové, lidge, ka tam živejo, sami sebi Slavonci pravijo. Ja indasvejta je Jugoslavija živejla, tau ménje je Slave tō nut v sebi melo. Pa eške tau, v Porabji se vej prajti, ka na Sla(v)sko dejo, gda taprejk v Slovenijo se napautijo.

*Miki Roš
foto: Wikipedija*

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 8. OKTOBRA
DO 14. OKTOBRA**

PETEK, 07.10.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Ugriznimo znanost, Z vetrom okoli sveta, oddaja o znanosti, 10.55 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Bolnišnica dobre karme (II.), britanska nadaljevanka, 14.40 Prisluh nimo tišini, Paraolimpijada, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.55 TV-izložba, 15.15 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Alpe-Donava-Jadran, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon, Nastopač, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 V petek zvečer, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Roke nad mestom, italijansko-francoski film, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

PETEK, 07.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.45 Dobro jutro, 13.30 Circom Regional, Gor in dol po Balkanu, koprodukcijška dokumentarna oddaja, 14.10 Sen znala jes, koncert Rudija Bučarja, 15.40 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.05 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.45 Feri, dokumentarni film, 17.55 Dosje, Javne televizije v primežu politike, 20.05 Prevzgojni tabor, francoska dokumentarna oddaja, 21.05 Anon, koprodukcijski film, 22.50 Zadnja beseda! 23.40 Drugi so molčali, koprodukcijski dokumentarni film, 2.20 Info kanal

SOBOTA, 08.10.2021, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Podjetno naprej, Milan Kuster, prezračevanje prostorov, 14.40 Prisluh nimo tišini, Slušni aparati, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 Človeška žival, Življenje, ljubljenje, umiranje, nemška dokumentarna serija, 16.00 Naš vsakdanji kruhek, Vsi skupaj sami, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.50 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 Za vsako ceno, irska nadaljevanka, 22.20 Poročila, Šport, Vreme, 22.45 Z kot Zachariah, koprodukcijski film, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SOBOTA, 08.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Najboljše jutro, 8.00 Spomini, Sonja Vrščaj, 10.45 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.40 Svet stav, dokumentarna oddaja, 12.50 En godec nam gode, koncert ansambla Lojzeta Slaka, 14.00 Kaj smo počeli na počitnicah, britanski film, 15.35 Avtomobilnost, 16.20 Festival Vurberk 2021, 17.50 Boj za slovensko severno mejo, dokumentarni film, 20.05 Juliet, gola, ameriški film, 21.45 Zvezdana, Moj prijatelj Jure, 22.40 Društvo mrtvih pesni30v, koncert, 1.25 Info kanal

NEDELJA, 10.10.2021, I. spored TVS

7.00 Otroški program, 10.55 TV-izložba, 11.15 Ozare, 11.20 Obzorja duha, 11.55 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 V petek zvečer, 14.45 Na lepše, 15.10 Gurmanski klub, koprodukcijski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket,

18.00 Družina Jazbecjak, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Umore na podeželju (XXII.), Bajka o Volčjem lovcu, britanska nadaljevanka, 21.40 Intervju, 22.30 Poročila, Šport, Vreme, 22.55 Ustvarjalka vladarjev, dansko-ameriški dokumentarni film, 0.35 Operne arije, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

NEDELJA, 10.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Duhovni utrip, 7.15 Koda, 7.45 Ugriznimo znanost, Z vetrom okoli sveta, oddaja o znanosti, 8.10 14. revija pevskih zborov Društev invalidov, 9.10 Pleši, poj, oder je tvoj, Folklorna skupina Emona, 9.45 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.10 Zgodbe iz školjke, mozaična oddaja za otroke, 11.35 Žogarija, 12.20 Odpotovanja, Maroko, potopis, 13.30 Ambienti, 14.00 Katar 2022 Fifina, magazinska oddaja, 14.30 Kriptoutopija bitcoin in prihodnost interneta, avstralsko-nemška dokumentarna oddaja, 15.45 Festival Vurberk 2021, 17.00 Kolonija: mularija, kanadski film, 19.50 Žrebanje Lota, 20.05 Popoln planet, Ognjeniki, koprodukcijska dokumentarna serija, 21.05 Sam pred vsemi, dokumentarni film o zgodovini standup komedije v Sloveniji, 22.00 Krvava dežela, britanska nadaljevanka, 23.05 Vikend paket, 0.35 Zvezdana, Moj prijatelj Jure, 1.25 Kaj dogaja? 2.55 Info kanal

PONEDELJEK, 11.10.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Bolnišnica dobre karme (II.), britanska nadaljevanka, 14.40 S-prehodi, Narečja v Istri, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Podjetno naprej, 18.00 Simon, risanka, 18.05 Zmedi gre v Zakajzato, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, Vreme, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Podoba podobe, 23.30 Glasbeni večer: H. Purcell: Dido in Enej, opera - Vokalna akademija Ljubljana, VAL Camerata, solisti in Stojan Kuret, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.10 Napovedujemo

PONEDELJEK, 11.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.30 Dobro jutro, 13.10 Prisluh nimo tišini, S slušnim aparatom slišim vse!, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.40 Na lepše, 14.10 Imeti svoj glas: 100 let Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, dokumentarni film, 15.20 Zadnja beseda! 16.20 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.10 Young Village Folk, 17.50 Košarka - liga ABACedevita Olimpija : FMP, 20.00 Odpotovanja, Libija, potopis, 20.50 Dediščina Evrope: Božena, češka nadaljevanka, 22.40 Podjetno naprej, 23.10 Zgodovina ruske hrane, ruska dokumentarna serija, 23.45 Anja ganja, kratki igrani film AGRFT, 1.10 Info kanal

TOREK, 12.10.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Podoba podobe, 10.50 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.20 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Bolnišnica dobre karme (II.), britanska nadaljevanka, 14.40 Duhovni utrip, 15.15 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Koda, 18.00 Tib in Tamtam, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Volk je, volk je! danska nadaljevanka, 21.05 Kdo je Angela Merkel, francoska dokumentarna oddaja, 22.05 Od-

mevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Spomini, Ivan Bevk, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

TOREK, 12.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.45 Dobro jutro, 13.30 Alpe-Donava-Jadran, 14.10 Avtomobilnost, 14.45 Vojne igre, dokumentarna oddaja, 15.50 Kaj dogaja? 16.40 Joker, kviz, 17.55 Muzej norosti, dokumentarni film, 20.00 Žuželke na krožniku, francoska dokumentarna oddaja, 21.00 Leta in leta, britanska nadaljevanka, 22.05 NaGlas! 22.25 Libanon - država kot talka, nemška dokumentarna oddaja, 0.25 Info kanal

SREDA, 13.10.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, 10.50 Zakleta bajta, družinska nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Bolnišnica dobre karme (III.), britanska nadaljevanka, 14.40 Osmi dan, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Varuhi narave, dokumentarna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale, Gregor Strniša: Vesolje, 18.00 Bela in Sebastijan, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Rosina poroka, španski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.40 Varuhi narave, dokumentarna oddaja, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SREDA, 13.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.30 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 11.00 Dobro jutro, 13.45 B. Ipavec: Teharski plemiči, lirična opera v treh dejanjih, 15.15 Ambienti, 16.10 Vikend paket, 17.50 Mako, dokumentarni portret, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Philharmonix berlinsko-dunajski glasbeni klub, nemška glasbeno-dokumentarna oddaja, 20.50 Moje mnenje, 21.45 Prevara (V.), ameriška nadaljevanka, 22.45 Ukradeni otroštvo, dokumentarni film, 0.45 Info kanal

ČETRTEK, 14.10.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Varuhi narave, dokumentarna oddaja, 10.45 Zakleta bajta, družinska nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Bolnišnica dobre karme (III.), britanska nadaljevanka, 14.40 Slovenci v Italiji, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, portretna oddaja, 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko, Svoboda, 18.05 V Goščavi, lutkovna nanizanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Ekstra Visor, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Božena, češka nadaljevanka, 1.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 1.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.15 Napovedujemo

ČETRTEK, 14.10.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Dobro jutro, 14.10 Kraški kamnolomi, dokumentarni film, 15.15 V petek zvečer, 17.00 Profil, 18.00 Stric Geza gre v Zaturce, dokumentarni film, 20.00 V globine, avstralska dokumentarna oddaja, 21.00 Moja dežela lepa in gostoljubna, pristna doživetja najbolj urejenih slovenskih krajev, 22.00 Avtomobilnost, 22.30 Ambienti, 23.00 Voznica, slovenska balada, avtorski projekt Lojzke Žerdin, 23.20 Slovenska jazz scena: 18. Mostarski festival bluesa in rocka, 0.45 Info kanal

A magyar Kormány kifejezve támogató szándékát a Magyarországon élő szlovén nemzetiség irányába, a szlovén Rába-vidékre vonatkozó térségfejlesztési program megvalósításának támogatásáról szóló a 1618/2019. (X. 28.) Korm. határozat elfogadásával, 2020-2023 között összesen 898 520 000 Ft hazai támogatási forrás megítéléséről döntött. A támogatási forrás felhasználását a Kormány részéről a Pénzügyminisztérium koordinálja, szoros együttműködésben az Országos Szlovén Önkormányzat képviselőivel.

A fejlesztési program célterülete, Vas megye Szentgotthárdi Járásának 7 települése:

Alsószőlőnk, Apátistvánfalva, Felsőszőlőnk, Kétyölgy, Orfalu, Szakonyfalva és Szentgotthárd

Az előzetes egyeztetések eredményeként a program első, a „Mikro-, kis- és középvállalkozások fejlesztésének támogatása a szlovén Rába-vidék területén” c. pályázati kiírásának megjelenése várhatóan 2021. október végén tervezett.

A 150 millió forint keretösszegű pályázati kiírás keretében a program célterületén székhellyel vagy telephellyel és legalább egy lezárt üzleti évvel rendelkező mikro-, kis- és közepes vállalkozások illetve egyéni vállalkozók kaphatnak majd támogatást az alábbi célokra:

Új eszközök, gépek beszerzése (beleértve az N jármű kategóriába tartozó, áruszállító gépkocsikat is), melyek a Pályázó vállalkozás tevékenységét indokolt módon segítik. A pályázat keretében legfeljebb 15 eszköz szerezhető be. (Az eszközök beszerzési árának egyenként meg kell haladnia a nettó 200 ezer forintot).

és/vagy

A Pályázó vállalkozás **meglévő telephelyének fejlesztése, korszerűsítése** beleértve a termelő és szolgáltató tevékenységekhez kapcsolódó új épület építését, meglévő épületek/felépítmények korszerűsítését, bemutatóterem kialakítását, iroda építését/fejlesztését, a szükséges épületgépészeti beruházások, épületenergetikai fejlesztések megvalósítását, amennyiben szükséges a közműhálózat kiépítését, korszerűsítése telephelyen belül. A pályázati kiírás keretében támogatható lesz a telephely belső közlekedési felületeinek korszerűsítése, parkolók kialakítása.

A tervek szerint a pályázati kiírás keretében **vissza nem térítendő költségvetési támogatást** lehet majd igényelni **minimum 1,5 – maximum 25,0 millió Ft értékben**. Az adható támogatás **maximális mértéke** a tervezett beruházás elszámolható összköltségének legfeljebb **70%-a** lehet.

A pályázatok benyújtására a meghirdetéstől számított 30 nap áll majd az érdeklődők rendelkezésére.

A pályázatok szakmai értékelését a pályázati kiírásban előre rögzített értékelési szempontok szerint a Pénzügyminisztérium végzi majd, a pályázati rendszer lebonyolításában az Országos Szlovén Önkormányzat működik közre. A támogatandó pályázatok kiválasztásánál elsősorban a fejlesztés indokoltága, műszaki-költségvetési előkészítettsége és közhasznúsága lesz irányadó.

A pályázati dokumentáció várhatóan a Pénzügyminisztérium (<http://www.kormany.hu/penzugyminiszterium>) és az Országos Szlovén Önkormányzat honlapjáról (<https://slovinci.hu>) lesz majd letölthető. A Pályázati Kiírással kapcsolatos előzetes kérdéseket a rabavidek.palyazati@pm.gov.hu címen tehetnek fel.

Sikeres felkészülést kíván:
az Országos Szlovén Önkormányzat

Tisztelt Pályázó!

2021. október hó 11. napján (hétfő) 11 órai kezdettel az Országos Szlovén Önkormányzat székházában (9985 Felsőszőlőnk, Templom út 8.) előzetes szakmai konzultációra kerül sor a Pénzügyminisztérium Területfejlesztési Tervezési Főosztály munkatársainak részvételével, amelyre várjuk a potenciális pályázókat.

KovácsAnita, Hivatalvezető - vodja urada

Dobrodošli pri nas 2021 – v Porabju

2. oktobra se se že šestič pomerile ekipe malega nogometa iz vrst Slovencev iz Avstrije, Italije, s Hrvaške in Madžarske. Tokratno srečanje sta v Monoštru priredila Zveza Slovencev na Madžarskem in Športno društvo Srebrni breg, zamejskim nogometnim navdušencem pa so navijale tudi ministrica za Slovence v zamej-

stvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch, slovenska parlamentarna zagovornica Erika Koleč Kiss in generalna konzulka RS Metka Lajnšček. Katera ekipa je osvojila prvo mesto in z njim prehodni pokal oziroma kako trenutno delujejo zamejska športna društva – pa boste lahko izvedeli iz naše naslednje številke.

-dm-

OD ZEMLJE DO NEBA

1.oktobra se je v Varaša v Slovenskom daumi odprla razstava Szilvestra Bartkóna z naslovom Od zemlje do neba. Razstavlene so ilustracije, stero je avtor namalo za serijo o svetca, stero je piso Dušan Mukič eno cejlo leto v naši novini. V seriji so bralci leko spoznali dvestau štiri svetce pa vidli stau dva kepa o nji. Od té ilustracij je zdaj Szilvestr Bartkó odébro štirideset tri, k šterim sta avtorja razstave (Szilvestr Bartkó pa Dušan Mukič) cujdala en par rejči o njinom življenji v slovenskoj knjižnoj pa vogrskoj rejči.

MS

(Več o razstavi v naslednji novini)

Rad/a se igram na igrišču v vrtcu

Anna Balázs, 6 let, Vrtec Števanovci

Zalán Varga, 6 let, Vrtec Števanovci

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB